

Пре два дана Европски савет који чине шефови држава ЕУ донео је четврти пакет санкција против Русије.

Забрањен је извоз луксузне робе и увоз челика, али су по први пут санкције усмерене на руске енергетске компаније. Делује невероватно, али овим санкцијама највише може бити погођена Србија. Забрана трансакција се односи на 12 руских компанија, међу којима је Гаспромнефт и на њихове подружнице које нису у ЕУ, а које су у њиховом власништву директно или индиректно већем од 50 одсто. Ван ЕУ, то је једино Нафтна индустрија Србије.



Имајући у виду да је Нафтна индустрија Србије 51 одсто у власништву Гаспромнефта, компаније наведене у одлуци Савета ЕУ, снабдевање Србије нафтом може бити угрожено.

О овоме је прекјуче говорио и председник Србије **Александар Вучић**.

„Суштина је да су Европљани оставили могућност да се на њиховој територији увози и извози из Русије, али да треће земље не могу да увозе нафту ако су компаније или

рафинерије у већинском власништву Русије. Нису казнили Русе, нису казнили себе, казнили су нас“, рекао је Вучић додајући да су у разговорима са ЕУ, Америком, а да су у разговорима са Русијом дошли „до три опције уколико Србија не буде изузета из ових одлука у наредних 48 сати“. Тај рок истиче данас поподне.

Уколико би се санкције примењивале на овај начин, не само да на пример нека од нафтних компанија из региона, мађарски МОЛ или аустријски ОМВ могу несметано да увезу нафту из Русије, него би то могла и руска компанија Лукоил у Бугарској, али НИС то не би могао.

Горан Радосављевић, економиста и стручњак за енергетику истиче да је то што фактички ЕУ уводи забрану Србији која није чланица ЕУ увоза нафте из Русије, док чланице ЕУ то могу – бесмислена.

„Треба знати да НИС већ неколико година не увози нафту директно из Русије. Два пута годишње расписују тендер на који се јављају трговци, а то су често и компаније као што је Гленкор или Витол, које су регистроване у другим земљама, рецимо Швајцарској. Од њих увози нафту типа „урал“ углавном руску и казахстанску, зато што је рафинерија баждарена на тај тип нафте. Али ту нафту увозе и мађарска, хрватска, аустријска, румунска нафтна компанија – цео регион. Забраном дотока нафте до нас, могла би бити угрожена рафинерија нафте Панчево. Ово изгледа као убијање једног конкурента на тржишту без посебног разлога“, напомиње Радосављевић указујући да се тек сада види погубност одлуке да се Гаспромнефту прода 51 одсто НИС-а.

Уколико ЕУ не изузме Србију из одлуке, Вучић је поменуо три сценарија. Како је најавио, решење ће бити објављено за два дана, али једно од њих би свакако могло бити преузимање већинског пакета НИС-а од стране државе, само је питање да ли ће руска страна пристати на то. Технички, истиче Радосављевић, овакве санкције могу да се заобиђу моделом примењеним на Ер Србију где због правила „отвореног неба“ већински власник авиокомпаније није могао бити Етихад (земља ван Европе), па је држава задржала номинално већинско власништво, а управљање и профит је препустила Етихаду.

Друго решење би могао бити увоз нафте преко Црне Горе и луке Бар одакле би се до Панчева транспортовало возом, наравно ако Црна Гора то дозволи и ако ЕУ дозволи Црној Гори да то дозволи.

Треће решење могло би бити да нека српска компанија, на пример Транснафта, увезе нафту, а онда прода НИС-у, наравно опет уколико би ЕУ зажмурила на то.

И енергетичар **Милош Здравковић** истиче да је невероватно да Хрватска може да купи руску нафту, а да забрани транспорт исте те нафте из Омишља, одакле се транспортује нафтоводом до Панчева.

Он истиче могућност и да се транспортује нафта бродовима из Русије преко Црног мора и Дунавом до Панчева.

Такође је и скептичан према могућностима да Руси тек тако препусте већински део НИС-а Србији.

„Они са НИС-ом нису купили само бензинске пумпе, него и доминантан положај у региону и права на вађење нафте и гаса. У овим временима они остварују огроман екстрапрофит продајући нафту и гас по овим ценама и на нивоу Гаспромњефта НИС је јако мали“, сматра Здравковић.

Други можда још важнији аспект ових санкција могла би бити обустава снабдевања гасом. За разлику од нафте која је берзанска роба и може се купити било где, гас може доћи само гасоводом из два правца и кроз оба тече руски гас.

Такође, гас за Србију набавља Србијагас, али преко посредника, фирме Југоросгас која је регистрована у Швајцарској, а чији је већински власник Гаспром.

Добра вест је што на листи компанија са којима су забрањене трансакције Гаспрома, иначе мајке компаније Гаспромњефта, нема.

Здравковић сматра да неће доћи до тога да Бугарска затвори гасовод.

„Ово није одлука УН, већ ЕУ. Ако затворе гасовод могли би да изгубе судски спор, као што су изгубили за изградњу нуклеарке у Беленама због чега су Русима платили скоро милијарду долара. Осим тога у Швајцарској је регистрован велики број компанија, а између осталих и Норд Стреам (Северни ток)“, напомиње Здравковић.

Радосављевић оцењује да је поента ове одлуке ЕУ да се присили Србија да уведе санкције Русији.

„Ово није први пут да се овако нешто дешава. Рецимо 2014. године су донете санкције против Сбербанке, али су се на лобирање из Аустрије те мере примењивале само на Сбербанк ван ЕУ, а то су биле само банке у БиХ и Србији“, подсећа он.

▣ **НИС: Пратимо ситуацију**

„Пословање НИС-а се у овом тренутку обавља неометано и компанија остаје фокусирана на наставак реализације започетих инвестиција и на очување стабилности на домаћем тржишту нафтних деривата. Рафинерија нафте Панчево ради у нормалном режиму и тржиште је уредно снабдевено свим врстама деривата. НИС наставља да прати ситуацију и анализира све потенцијалне сценарије“, послали су из ове компаније писани одговор на питања Данаса како ће ове санкције утицати на њихово пословање.

(Данас)